

Bombay Dreams

Bombay Dreams är en i grunden varm och lätt-samt humoristisk film som handlar om konsten att hitta sig själv. En typisk tonårsproblematik som vi alla kan relatera till och som förtydligas om man likt filmens Ebba är adopterad.

Rekommenderad från åk 5

EN FILMHANDLEDNING AV
BIRGITTA HAGLUND

Handling

Filmen tar sitt avstamp i Indien, Ebbas ursprung. Hon drömmer att hon svänger loss i en hip hop-inspirerad Bollywood-dans, omgiven av vackra indiska män framför ett pampigt palats. Så vaknar hon upp i sin säng hemma i Sverige, på väg att försova sig inför gymnastiktimmen. Ebba simmar, den här dagen är det hennes simtränare Kurt som har hand om klassen. Han är pappa till Camilla, Ebbas bästa vän.

I duschen efteråt kikar Ebba och Camilla in i killarnas duschrum. Ebba står på Camillas rygg och spanar genom ett spjäll på Erik, som hon är hemligt förälskad i. Dörren ger efter. Med ett brak faller de båda rakt in till killarna, så att Ebba slår i pannan.

Erik kommer släntrande på skolgården efter det pinsamma missödet. Han stannar framför Ebba, frågar hur det gick med huvudet. Hon blir mållös och Erik går. "Du måste ju ta chansen", säger Camilla.

På kvällen ligger Ebba och läser en bok om Indien i sin säng. Hennes mamma Anita kommer in. Ebba undrar när de ska åka till Indien. Anita viker undan med blicken, säger "snart" och lovar sedan att det ska bli av. Bara hon lyckas sälja sin nya artikkelserie så att de får råd. Man förstår att hon har lovat Ebba detta många gånger tidigare.

På natten drömmer Ebba att hon åker karusell, det är ett tidigt minne från Indien. När hon vaknar upp börjar hon leta i garderoben efter sina barndomssaker och råkar hitta ett brev från hennes biologiska mamma, som hon inte vet ett dugg om. Brevet är undertecknat Nira. Ebba inser att Anita under två år har hemlighållit att Nira vill ha kontakt.

Dagen därpå talar Ebba om för Camilla att hon nu har två mammor. Camilla tycker hon ska berätta för Anita att hon hittat brevet men Ebba vägrar. Hon vill att Anita ska berätta det själv. När hon och Anita är ute och äter indiskt passar hon på att fråga om det verkligen inte går att ta reda på mer om den biologiska mamman. Anita svarar nej, hon vet inget mer. Ebba blir besviken. Hon vill åka till Indien och träffa Nira men utan Anita och utan att säga något. Då får hon idén att Camilla kan följa med. Det enda som saknas är pengar till resan. De försöker med både

lottförsäljning och insamling. Så ser Ebba en annons om ett adoptionsläger. 4 000 spänn rakt i handen om hon lyckas övertyga Anita. Det gör hon och efter diverse turer kommer hon över pengarna.

Nira mejlar att hon vill tala med Anita innan de kommer till Indien. Ebba lyckas övertala Camilla att agera Anita i telefon. Anita tycker att hon har börjat förlora kontakten med Ebba. Hennes oro ökar när Ebba säger att hon vill sluta simma. Anita ringer till adoptionslägret för att höra om där finns en simbassäng och får reda på att hon själv redan har avbokat vistelsen. Ebba vägrar säga vad det hela handlar om, beger sig hemifrån utan att tala om vart. Anita går över till Kurt, som även han är ensamstående förälder. Hon känner sig som en värdelös mamma.

Ebba hämtar ut flygbiljetterna på resebyrån, söker upp Camilla och säger att de ska åka samma natt. "Varför måste vi åka just nu?" undrar Camilla, som inte vill lämna sin pappa. Hon ber åter Ebba att berätta allt för Anita. Ebba förstår att Camilla tänker backa ur. Hon känner sig sviken och de skiljs som ovänner.

På kvällen när hon kommer hem vill Anita berätta hur allt ligger till. Ebba snäser att hon redan vet att Anita har ljugit. "Du har köpt mig för att du inte kunde få barn själv", häver hon ur sig och avslutar med "Du är inte min mamma".

På morgonen är Ebba borta. Anita rusar över till Kurt och Camilla, får bekräftat att Ebba troligen har rest själv till Indien. Anita får panik och tar första bästa flyg efter.

Bombay utgör en stark kontrast till Ebbas svenska villaområde. Hon ser tiggande människor på gatorna och förfallna hus på sin taxifärd till hotellet. Nira visar sig vara läkare. Ebba söker upp sjukhuset där hon jobbar men när hon väl får syn på Nira sviker modet och hon rusar därifrån. Nere i entrén stöter hon ihop med Anita. "Förstår du hur det känns för mig när du bara åker iväg sådär", undrar Anita. "För djävligt, kan jag tänka mig", svarar Ebba. Dagen därpå träffar de Nira tillsammans. Det blir ett lyckat möte. Nira förklarar att hon gav bort Ebba för att hon är ett utomäktenskapligt barn. De hade blivit utstötta och tvungna att leva på gatan.

Väl hemma i Sverige försonas Ebba och Camilla. I slutscenen

står Ebba redo på startpallen. Hon ska tävlingssimma. I publiken sitter Erik, som har blivit hennes pojkvän. Kameran fryser bilden precis när hon klyver vattenytan.

Fakta om adoptioner

Under flera år har Sverige haft den högsta andelen internationellt adopterade i världen, i förhållande till befolkningen. Idag finns det cirka 45 000 utlandsadopterade i vårt land och varje år kommer cirka 1 000 nya adoptivbarn hit. Förra året kom de flesta från Korea, tidigare var det Kina som dominerade.

Under 1970-talet var adoption ofta ett sätt att visa solidaritet med tredje världen. Idag handlar det mer om en sista utväg att få bli förälder. Men det kostar. En adoption från Kina beräknades år 2003 gå på omkring 131 500 kronor.

Numer är det tillåtet även för homosexuella som ingått partnerskap att adoptera. Men ingen av de länder som adoptionsorganisationerna samarbetar med vill lämna barn till homosexuella föräldrar.

Adopterade har svårare än andra socialt och ekonomiskt jämförbara grupper i samhället att komma in på arbetsmarknaden, trots att de har högre utbildning än medelsvensken. Generellt sett utbildar de sig, blir ekonomiskt självförsörjande och bildar familj i ungefär samma utsträckning som övriga svenska befolkningen. Men risken för självmordförsök eller fullbordade självmord är tre till fyra gånger högre för internationellt adopterade, än för andra jämförbara grupper i Sverige. De löper även lika hög risk att behöva psykiatrisk vård, bli kriminella eller börja missbruka droger, trots att 80% av dem växt upp i medelklass eller över. Detta visar, enligt barnpsykiatern och docenten Frank Lindblad (DN Debatt 6 mars 2002), en undersökning som han och andra forskare har gjort på 11 000 internationellt adopterade i landet.

Tobias Hübinette, doktorand i koreanska, kallar adoption för kulturmord (DN Debatt 26 augusti 2003). En symbol för den maktobalans som finns mellan västvärlden och dess forna kolonier. De utlandsadopterade fråntas, enligt honom, sin identitet. Till och med sitt eget namn. Han menar att i en jämlik värld skulle tredje världens länder knappast lämna ifrån sig sina barn frivilligt till oss i väst.

- Tycker du det stämmer att adoption är ett kulturmord av oss i väst? Att vi gör det mest för vår egen skull, köper oss bort från barnlöshet, som Ebba säger till Anita. Eller bör man snarare betrakta adoption som att vi hjälper tredje världens länder? Nu när världen ser ut som den gör.

Identitetssökande

Alla människor, unga som gamla, funderar över sin identitet. Var vi kommer ifrån, vart vi är på väg och varför vi är som vi är. Vi försöker hitta oss själva och ett liv som passar oss. Särskilt tonårstiden är fylld av identitetssökande. Har man en gång blivit tvungen att lämna sina föräldrar, sitt ursprung, är det troligt att detta sökande blir extra viktigt och laddat. Alla adopterade har varit med om separationen från sitt ursprung, samtidigt är de alla individer och har därmed sin egen historia. Men när det gäller adoptioner handlar det ändå alltid om en bristproblematik på grund av denna separation, enligt psykologen Anna Elmlund, själv adopterad. Därmed inte sagt att denna brist inte kan återinhamtas eller kompenseras för efteråt.

Anna von Melen rapporterar i Um&Yang 2/1996 från ett seminarium på Folåsa ungdomshem, där psykologen Ingegerd Bro-

falk berättade om sina yrkeserfarenheter från att ha arbetat med adopterade ungdomar. Enligt Brofalk handlar de övergripande svårigheterna för adopterade om närhet, tillit och anpassning. Många har en känsla av att vara dumma och inte duga, och att uppfatta sin omgivning och sig själv som överklig. De vill visa omgivningen att de duger, fast de är annorlunda. Det räcker inte med att vara bra, man ska vara bäst. En känsla som Anna von Melen bekräftar i sin rapport, adopterad även hon.

Adopterade kan få problem med tilliten till andra människor. De kanske ständigt går runt med en beredskap att de kan bli lämnade och har därför svårt att binda sig på allvar. Men så kan vi å andra sidan känna lite till mans, eftersom det är allmänmänskliga och existentiella frågeställningar. Där kan också finnas en ilska, ofta förbjuden, gentemot ens biologiska föräldrar som en gång övergav en, även om man vet att de var tvungna till detta. Detta syns tydligt i filmens slut när Ebba med lite anklagande röst frågar Nira varför hon lämnade bort henne, fast hon inte var fattig.

Författaren Astrid Trotzig skrev i sin debutbok "Blod är tjockare än vatten" om hur det är att vara adopterad och vilka identitetsproblem det kan innebära:

"Det finns en paradoxal längtan efter den mamma som födde och lämnade mig. Jag kan inte älska den frånvarande biologiska mamman, jag vet inte ens vem hon är.

Därför kan jag egentligen inte heller hata henne. /.../

Ett enda faktum kvarstår:

Hon lämnade mig.

Jag är ju här."

Adopterade är invandrare som nästan är födda in i svenska familjer, en situation som löser upp gränserna mellan svenskar och invandrare. De har ett dubbelt perspektiv som kan vara en styrka vad gäller områden som identitetsfrågor, främlingsfientlighet, att vara en överlevare etc, anser Anna Elmlund. Självklart finns det lyckliga adoptioner där den adopterade har vänt sin situation till något positivt, fått en styrka i att ha klarat av en tidig separation från sina föräldrar. I att ha överlevt.

DN:s ledarskribent Hanne Kjöllér skriver (1 juni 2004) "Det är inget konstigt med att vara adopterad. Så varför denna kamp att göra ufon av människor som med undantag för en tidig separation, och möjligen utseendet, är precis som alla vi andra. Det vill säga glada ibland, ledsna ibland och med en känsla av övergivenhet som emellanåt hemsöker oss alla."

Här finns dock viss skillnad. Som adopterad befinner du dig i ett land som är ditt hem, men där du ständigt blir påmind om att du är en främling. I alla fall om du har annorlunda hudfärg, ser annorlunda ut. Du är tydligt den avvikande. I "Blod är tjockare än vatten" skildrar Astrid Trotzig denna känsla. Hon berättar också om sitt möte med Sydkorea. Hon ville konfronteras med sitt ursprung. Hitta hem. Det gör hon inte. I Sydkorea ser hon visserligen ut som alla andra, till skillnad från i Sverige, men hon begriper inte ett ord av vad de säger och känner sig mer svensk än någonsin.

I antologin "Att odla papaya på österlen" (red. Annette Masui) beskriver adopterade Lasse Lindroth, mer känd som stå upp komikern Ali Hussein, samma erfarenhet.

"Jag gick längs gatorna i kvarteret där jag enligt papperna skulle vara född, och jag söker i människors ögon en likhet, en samspelhet, ett samförstånd, men allt jag mötte var bara olikheter. Ingenting i det jag såg tillhörde mej, jag hade bara lånat deras yttre attribut, för att färdas på helt andra vägar."

Det här märks också på Ebba. Det blir en kraftig kulturkrock för henne när hon återvänder till Indien. Hon ser vilsen ut när

hon dimper ner i Bombay. Det är här hon är född men hon är en total främling i den indiska kulturen, eftersom hon är uppväxt i Sverige. I en scen när hon åker bil kommer en liten flicka fram och knackar på bilrutan. Hon vill ha pengar. Flickans öde skulle likaväl kunna vara Ebbas, om hon inte hade blivit adopterad.

- Vad tror du Ebba känner då? Får hon skuld-känslor för att hon själv har undkommit flickans öde eller är hon tacksam? Kan man känna både och samtidigt?

- I filmen mejlar Ebba i hemlighet till Nira, ber henne sända ett foto av sig och undertecknar mejlet med Anitas namn. Ebba får snabbt svar. Hon blir förstummad när hon ser bilden. Hennes ögon är stora, nästan skrämde. Varför reagerar hon så starkt på denna bild? Vem är det hon tycker sig se i Nira?

- Hur vet man egentligen vem man är? Hur mycket tycker du att du formas av andras förväntningar på dig om vem du ska vara? Om du växt upp i en helt annan miljö, tror du att du hade varit densamme då som du är idag?

- Astrid Trotzig beskriver känslan inför sitt sydkoreanska namn Suh-Yeo. "Jag tycker inte om att ta det i min mun, men det är mitt namn." Hur tror du att du själv hade reagerat om du fått byta ditt ursprungliga namn? Hade du känt dig som en annan människa då eller som densamma? Hur stor del av vår identitet lägger vi i våra namn?

Hur är det för föräldrarna?

Filmens regissör Lena Koppel är själv adoptivmamma och hon ville ge en mer nyanserad och positiv bild av adoptionsbarn, förklarar hon i filmens pressmaterial. I *Bombay Dreams* förstår man att Ebbas mamma Anita gör så gott hon kan och att hon bara menar väl, även om det blir fel. Filmen ger alltså inte bara perspektiv på den adopterades situation, utan också på adoptivföräldrarnas. Anita har en rädsla för att inte vara bra nog, precis som Ebba. Hon undanhåller viktig information för sin dotter. Detta leder i sin tur till Ebbas alla lögnen gentemot Anita.

- Hur hade du själv gjort i Anitas läge? Hade du berättat för Ebba om brevet från Nira på direkten? Varför gjorde inte Anita det, tror du?

- Hur hade du gjort i Ebbas situation? Likadant som i filmen eller hade du valt en annan väg?

Filmens formspråk

Bombay Dreams är den första svenska film som delvis har spelats in i Indien. Formspråket är inspirerat av Bollywood – en gigantisk indisk filmindustri med högsäte i Bombay. År 2002 sålde Bollywood-filmer en miljon fler biljetter världen över än filmer från Hollywood, vars estetik Bollywood lånar hejvilt från. Därav namnet. Man mixar det amerikanska med indisk kultur.

Filmerna är melodramatiska och mycket teatrala. Där förekommer ofta olycklig kärlek mellan hjälten och hjältinnan, som får kämpa för att få varandra. Familjeintrigerna är snåriga men det slutar alltid lyckligt. Framförallt är filmerna fyllda av indisk dans, sång och musik. Dansen förtydligar starka känslor och har inte alls krav på sig att vara invävd i handlingen.

Bombay Dreams börjar, som sagt, med en dansscen à la Bollywood och greppet återkommer i flera av filmens drömscener.

Som när Ebba fantiserar romantiskt att Erik förvandlas till en indisk prins och dansar tillsammans med henne. De färgstarka dräkterna, de stora smyckena, de exotiska miljöerna och musiken står i stor kontrast till Ebbas svenska vardagstillvaro.

- Hur hade filmen känts utan dessa drömscener? Tillför de något eller känns de som konstiga avbrott i berättandet? Vad får man för bild av Ebba i dansscenerna? Är det hennes rätta jag?

Lästips

Anna Elmlunds artikel "Forskning om adopterade i tonårskris" (Um&Yang 4/1999), Passagens hemsida.

Anna von Melens rapport från ett seminarium på Folåsa ungdomshem 1996, om adoptivbarn omhändertagna på 12 hem (Um&Yang 2/1996). Passagens hemsida.

Dagens Nyheter 2 feb 2002, "Fler barn adopteras till Sverige", Mats Carlson och Anita Sjöblom.

Dagens Nyheter 29 juni 2003, "Adopterade har svårare att få jobb", Peter Letmark.

Dagens Nyheter 30 januari 2004, "Inga utländska homoadoptio-ner".

Anteckningar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Produktionsuppgifter

Sverige 2004

Producent: Patrick Ryborn

Manus: Lena Koppel & Märten Skogman

Regi: Lena Koppel

Foto: Kjell Sundquist

Klippning: Thomas Lagerman

Kostym: Anna Hagert

I rollerna

Ebba – Gayathri Mundigonda

Camilla – Nadine Kirschon

Anita – Sissela Kyle

Kurt – Peter Dalle

Katja – Linn Staberg

mfl

Tekniska uppgifter

Längd: 91 minuter

Format: Vidfilm

Ljud: Dolby SR-D/DTS

Censur: Barn tillåten

Svensk premiär: 22 oktober 2004

Distribution

Columbia TriStar, Box 9501, 102 74 Stockholm Tel: 08-555 790 00, fax: 08-555 790 50 www.columbiatristar.se